

נר מנחם

הגות לפרשת השבוע

לע"נ ר' מנחם ב"ר ישישכר ומרת רחל ב"ר מנשה שרעבי ז"ל

הרהורים לט"ו בשבט ופרשת בשלח תשפ"ג | מאת הרב מנחם יעקבזון ראש הישיבה

עץ הפוך!

ראש השנה לאילנות נחוג בימינו בחוגים רבים החוגגים את היום הזה בעיקר באכילת מיני פירות ובברכות שונות, מנהג שמקורו הקדום הוא ב'מגן אברהם' על השולחן ערוך המגדיר אותו 'כמנהג אשכנזים', ויש המקדישים התייחסות מיוחדת לשבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל.

במבט לעומק, מה לנו ולראש השנה לאילנות החל בט"ו בשבט? יש לנו ראש השנה בא' תשרי שהוא יום בריאת האדם ובו נידון האדם, ואם תרצו יש לנו גם ראש השנה נוסף - באחד בניסן עליו קראנו בפרשה שעברה 'החודש הזה לכם ראש חדשים', ראשון הוא לכם לחדשי השנה ואילו ראש השנה לאילנות בעיקרו אינו אלא לענין קביעת השנה בהלכות מעשרות, ומבדיל בין פרי שחנט לפני ט"ו בשבט לפרי שחנט לאחריו.

אכן בספרי חסידות אנו מוצאים התייחסות לט"ו בשבט בהקשר המקביל את האדם לעץ על משקל לשון הפסוק 'האדם עץ השדה' (דברים כ"א י"ט). מקור להגדיר את האדם כעץ על יסוד פסוק זה - מופיע בילקוט שמעוני (יחזקאל רמז שנו) 'וידעו כל עצי השדה אלו הבריות כמה דאת אמר כי האדם עץ השדה' (על אף שלפי מפרשי הפשט ורש"י בכללם הכונה 'האם האדם עץ השדה?').

המהר"ל - בלי קשר לט"ו בשבט - מתייחס בכמה מקומות להקבלה בין האדם לעץ - בתפיסה מעניינת. האדם - קובע מהר"ל - הוא עץ הפוך שרשיו נטועים למעלה בעולמות הרוחניים העליונים, בשורש נשמתו, ואילו גופו המקביל לגוף האילן - בעולם הזה. אדם המתנתק מחיי רוח, מתורה ומצוות, הריהו כעץ נטול שרשים, מאידך ככל שהוא מעמיק את שרשיו, כך עוצמתו החיונית גוברת.

ראשית צמיחת אישיותנו

ויש להדגיש בהקשר זה את הנקודה המהותית באישיותו של האדם בה הוא מקביל לעץ ולכל הצומח - **כח הצמיחה!**

כל בן אנוש מכיל בתוכו תכונות לטוב ולמוטב. דעות, השקפות ואנרגיות - היכולות להניע וגם להצמיח את אישיותו. בגיל צעיר הצמיחה בולטת ומקיפה כמעט כל אחד, לעיתים עיקר ביטויה בצמיחה גופנית ולעיתים רבות גם בצמיחה אישית, בהמשך החיים - יש הצומחים ומתפתחים ויש שצמיחתם כמעט בלתי ניכרת. אין ספק שאדם הצומח ופורח, מלא סיפוק, אפשר לומר שרק אדם הצומח הוא חי...

אם בראש השנה לאילנות נחליט לכוון את עצמנו לחיים של צמיחה ולהיות מחוברים לשורש האמיתי העליון נוכל לראות את ט"ו בשבט - כראשית צמיחת אישיותנו!

שתולים בבית ה' בחצרות אלקינו יפריחו

בעץ יש מעלה מיוחדת על שאר הצומח – הוא 'עושה פירות!' גם האדם יכול להצמיח פירות של מעשים טובים, ילדים טובים, וגם חידושי תורה שהוא מחדש בלימודו והם נחשבים לפירותיו.

לעומת ההתייחסות לכל אדם כעץ כנוצר לעיל, בזוהר הקדוש מצאנו **שהתלמיד חכם נקרא עץ**, כאמור לעוסק בעיונה של תורה יש ביטוי מיוחד לכך שהוא מצמיח פירות של חידושי תורה, (וגם נותן עצות – מלשון עץ). בתלמוד נאמר 'אין בית המדרש ללא חידושי', בית המדרש, מקום הלימוד של תורה שבעל פה - מצד עצם מהותו הוא מקום של 'חידושי' ויצירתיות, מקום בו המחשבה יוצרת ומתפתחת וכל אדם יכול תוך כדי לימוד לצמוח ולהצמיח בתוכו גם כוחות חדשים ורעננות נפשית.

כל אדם הקובע עיתים לתורה בלימוד **עיוני** בבית המדרש, לימוד ש'תופס לו את הראשי' גם כשהוא לא ליד הגמרא אם הוא יכול להיות מוטרד משאלה תורנית במשך היום – הוא שתול ונטוע בבית המדרש ומשתייך לאלו שעליהם אמר הכתוב 'שתולים בבית ה' בחצרות אלקינו יפריחו', החשיבה הרעננה שלו מקרינה על כל אישיותו, תוך כדי שבכך הוא גם נעשה 'עץ הפוד' עץ ששרשיו נטועים בעולמות רוחניים נעלים, וגם עץ עושה פרי.

אדמה או עץ?

אדם נקרא גם אדמה וזה שורש השם אדם כאמור בפרשת בראשית. מהר"ל מתייחס גם להגדרה הזו, ובספר תפארת ישראל הוא כותב שהאדם הוא האדמה - הקרקע בה הבורא שתל את הנשמה והשכל, החלקים האלווקיים באדם, כאשר האדם מממש את פוטנציאל הזרעים הללו, הוא מפתח את הנשמה והשכל שבו – הוא נחשב אדמה פורייה, ואם לא הוא נחשב 'אדמת בור'. מסיבה זו מי שלא לומד תורה יומייבשי את הזרעים הללו, לא נותן לשכל ולנשמה לצמוח – הוא **נקרא בור!**

ובכן העוסק בתורה הוא גם עץ המצמיח פירות של חידושי תורה ומעשים טובים, וגם אדמה המצמיחה את הגרעין האלוקי שניטע בה, כמה גדלות יש באדם אם הוא מממש את הפוטנציאל שבו...

אֲדָמָה – אֲדָמָה

האדם נקרא על שם האדמה כי ממנה נברא, אבל יש בו מימד נוסף והשורש 'אדמה' מרמז – כפי שכתב השלי"ה - גם על הפוטנציאל של אֲדָמָה לְעֵלְיוֹן.

הרעיון של הידמות לעליון מופיע בפרשת השבוע, על הפסוק בשירת הים זה א-לי ואנוהו דרשו חז"ל 'הוי דומה לו – מה הוא רחום אף אתה היה רחום, מה הוא חנון אף אתה היה חנון, מה הוא גומל חסדים אף אתה היה גומל חסדים'. מימוש הגרעין האלוקי שניטע באדם, מימוש צלם אלקים שבו, הוא בכך שיהיה דומה לבורא במידותיו ובמיוחד במידות ההטבה החסד והרחמים. בכך מצטרפים המובנים של 'אֲדָמָה' – ו'אֲדָמָה'.

ואם תרצו נחזור מכאן לשבעת המינים. בספרים הקדושים מובא כי שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל רומזים על שבע המידות שהקב"ה מנהיג בהם את העולם, חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד ומלכות, אם כן האדם שיקיים את ה **אֲדָמָה לְעֵלְיוֹן** – יהיה **אֲדָמָה** פורייה להצמיח את פירות ארץ ישראל – בו עצמו – ובוה יתקיים בו זה א-לי ואנוהו!

שבת שלום וצמיחה נפלאה לכולם